

Användning av cykel- och mopedhjälms 2018

NTF RAPPORT 2018:7

Resultat från NTF:s mätning av cykel- och mopedhjälmsanvändning 2018.

SÄKER TRAFIK

Innehåll

Sammanfattning.....	3
1 Inledning	3
2 Bakgrund	3
3 Syfte	3
4 Metod	4
5 Resultat	4
5.1 Cykelhjälm användning	4
5.2 Mopedhjälm användning	5
6 Diskussion	6
Bilaga 1 – Cykelhjälm användning i Sveriges län	7

Sammanfattning

Resultat från NTF:s mätningar av hjälmanvändning år 2018 visar att 46 procent av cyklisterna använder hjälm och 97 procent av mopedisterna. Mätningen är gjord i landets samtliga 290 kommuner under perioden 15 april - 15 juni. Resultaten har spridits nationellt genom pressmeddelande och lokalt genom lokala pressmeddelanden samt direkt till berörda personer inom kommuner och andra organisationer.

1 Inledning

NTF är en fri, självständig och idéburen organisation som arbetar för en säker trafik. NTF arbetar på ideell och demokratisk grund genom folkrörelser, organisationer, samhällsinstitutioner, företag och enskilda. En av NTF:s viktigaste verksamheter är nationella projekt, projekt som delar av eller hela NTF-organisationen är delaktig i, ofta tillsammans med någon eller flera medlemsorganisationer.

Ett nationellt projekt under år 2018 är projektet "Mätningar 2018", där mätning av cykelhjälm- och mopedhjälm användning ingått. Även mätning av bältesanvändning och hastighetsefterlevnad på det kommunala vägnätet har ingått i projektet. I denna rapport, NTF rapport 2018:7, redovisas resultaten från mätning av cykel- och mopedhjälm användning. I NTF rapport 2018:8 redovisas resultaten för användningen av bilbälte. Mätningar av hastighetsefterlevnad på det kommunala vägnätet följer upp indikatorn "Andel trafikarbete inom hastighetsgräns, kommunalt vägnät" som ingår i det nationella målstyrningsarbetet, och presenteras i en egen rapport från VTI.

Arbetet i projektet har koordinerats av en nationell projektledare. Samtliga NTF-förbund, och de län där NTF bedriver verksamhet, har medverkat och ansvarat för genomförandet av mätningarna på fältet samt leverans av resultat till nationell projektledare.

Projektet är i sin helhet finansierat av Trafikverkets Stöd till ideella organisationer.

2 Bakgrund

För att nå etappmålen år 2020 om maximalt 220 dödade och 4 100 allvarligt skadade i vägtrafiken måste aktörerna inom trafiksäkerhetsområdet samverka. Målstyrning präglar det nationella samarbetet mellan myndigheter, organisationer och andra aktörer genom att konkreta, verksamhetsnära mål formuleras och följs upp regelbundet. NTF:s långa och breda erfarenhet av trafiksäkerhetsarbete lägger grunden för att kunna samla in ett omfattande datamaterial som visar på aktuell status inom ett antal trafiksäkerhetsområden. Genom denna insats erhålls en beskrivning av nuläget inom viktiga trafiksäkerhetsområden och kan på så sätt tjäna som utgångspunkt för analyser och åtgärder i syfte att nå etappmålen år 2020. Från och med år 2012 har NTF gjort mätningar av cykelhjälm användningen i landets samtliga kommuner. Mopedhjälm användning har följts upp i landets alla kommuner sedan år 2013.

3 Syfte

Syftet med detta delprojekt har varit att genom observationsstudier i alla Sveriges kommuner, ge kommuner och andra intressenter en övergripande bild av cykelhjälm användningens och mopedhjälm användningens storlek. Mätresultaten kan, utöver att ge en nulägesbeskrivning, dels utgöra underlag för planering av kommande verksamhet, dels bli ett underlag för hur det framtida trafiksäkerhetsarbetet ska fokuseras för att ambitionen mot etappmålen år 2020 ska kunna infrias.

4 Metod

Observationsundersökningen av cyklisters och mopedisters hjälmanvändning genomförs i landets 290 kommuner. Cyklister och mopedister observeras under 3 timmar i respektive kommun på samma platser och tidpunkter som använts i tidigare års mätningar, det vill säga längs utpekade cykelstråk och utanför grundskolor. I möjligaste mån är det också samma mätpersonal som genomför observationerna. På cykelstråken är det främst cykelhjälsanvändningen bland vuxna som observeras och vid grundskolorna barn i åldrarna 7 - 15 år.

5 Resultat

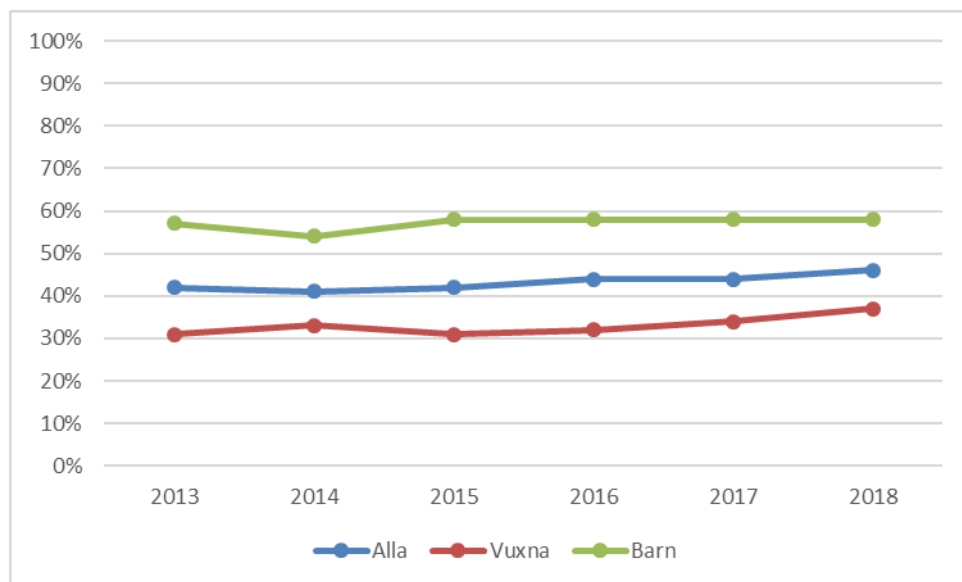
Mätningarna av cykel- och mopedhjälsanvändningen år 2018 genomfördes i samtliga 290 kommuner. I två kommuner (Härjedalen och Kävlinge) saknas resultat för mopedhjälsanvändning. Den totala cykelhjälsanvändningen i NTF:s mätning är 46 procent, vilket är en ökning med två procentenheter jämfört med år 2017. Mopedhjälsanvändningen är 97 procent, vilket är en minskning med en procentenhet jämfört med år 2017.

Resultaten har presenterats tillsammans med de nationella målen för hjälmanvändning år 2020, som för cykelhjälm är 70 procent och för mopedhjälm 99 procent. Politiker och tjänstemän i kommunerna, polisen, räddningstjänst, landsting och regioner samt övriga intressenter har fått ta del av resultaten. NTF har i flera kommuner fått en djupare diskussion kring mätresultaten. Allmänheten har fått ta del av mätresultaten genom mediala aktiviteter.

Totala antalet observationer år 2018 var 116 713 cyklister, varav 51 024 barn, och 8 099 mopeder. Antalet observationer är något fler än år 2017.

5.1 Cykelhjälsanvändning

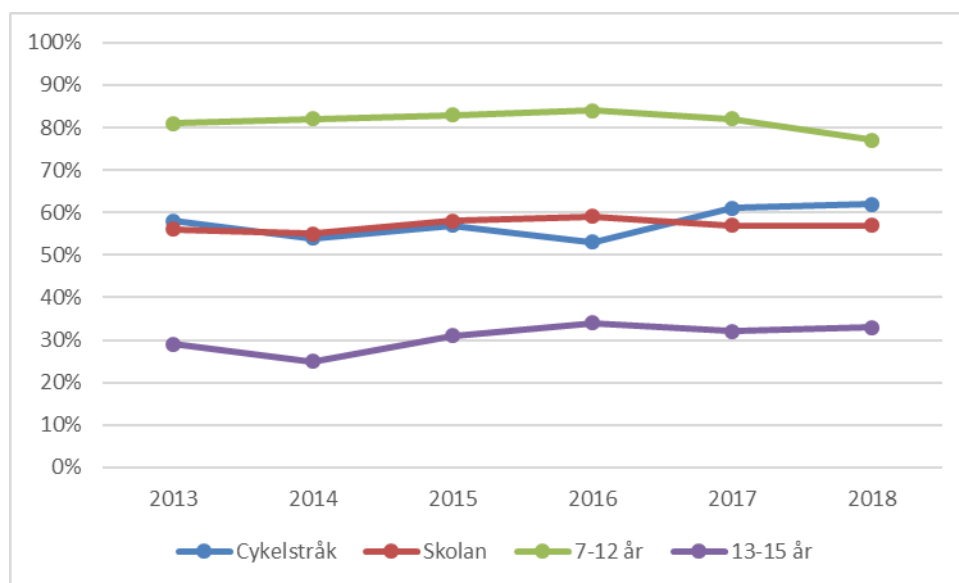
Den totala cykelhjälsanvändningen i Sverige har sakta ökat sedan år 2014, se Figur 1. År 2018 visade mätningen att totalt använde 46 procent cykelhjälm. Hjälmanvändningen bland cyklande barn är 58 procent, samma nivå som under flera tidigare år. Bland vuxna cyklister var det 37 procent som använde cykelhjälm, vilket är en ökning med tre procentenheter jämfört med år 2017.

Figur 1. Cykelhjälsanvändningen 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

På cykelstråk använde 37 procent av de vuxna cykelhjälm. Av männen var det 36 procent och av kvinnorna 37 procent. Bland äldre på cykelstråk var cykelhjälm användningen 28 procent. Bland äldre var hjälmanvändningen något högre bland kvinnorna, 33 procent, jämfört med 25 procent bland männen.

Bland barnen är cykelhjälm användningen något lägre i observationer genomförda vid skola, jämfört med på cykelstråk, se Figur 2. Användningen av cykelhjälm varierar mycket i olika åldersgrupper. Bland barn 7–12 år är användningen 77 procent, vilket är den lägsta användningsgraden under mätperioden. Bland tonåringarna, 13–15 år, använder en tredjedel cykelhjälm, ungefär lika stor andel som under tidigare år. Hjälmanvändningen i båda åldersgrupperna är något högre bland flickor än bland pojkar.

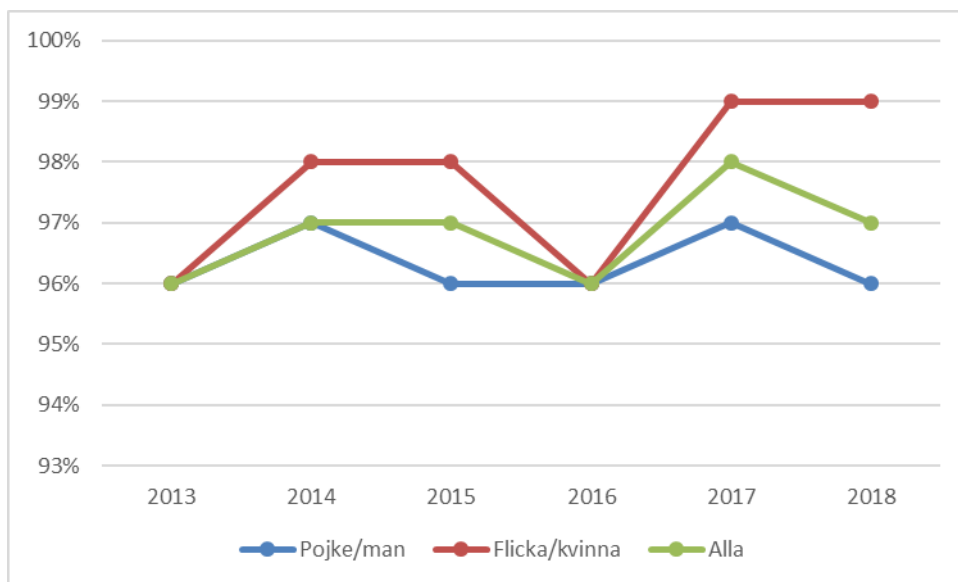
Figur 2. Cykelhjälm användningen bland barn 2013–2018.

De geografiska skillnaderna är stora; högst är användningen i Stockholms län med 73 procent och lägst användning finns i Kronobergs län med 29 procent. I Bilaga 1 finns figurer över cykelhjälm användningen totalt samt bland barn och vuxna i varje län.

5.2 Mopedhjälm användning

Användningen av mopedhjälm har under mätperioden 2013 – 2018 legat på 96 - 98 procent, se Figur 3. År 2018 visar mätningen en minskning med en procentenhet jämfört med år 2017. Mätningen år 2018 visade att 97 procent använder mopedhjälm. Användningen är högre bland flickor och kvinnor än bland pojkar och män.

Det finns geografiska skillnader även vad gäller mopedhjälm användningen. I flera län är användningen 100-procentig. I Jämtland och Västmanlands län använde 91 procent mopedhjälm, vilket är den lägsta observerade användningen i landet.

Figur 3. Mopedhjälm användningen 2013–2018, totalt och könsuppdelat.

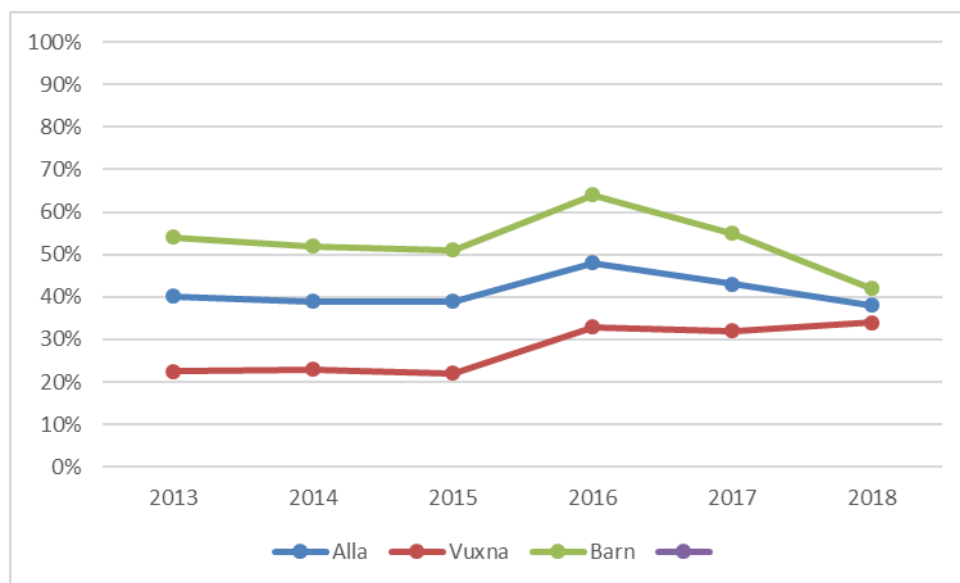
6 Diskussion

NTF har gjort mätningar av cykelhjälm användningen sedan år 2009. År 2012 gjordes mätningarna för första gången i samtliga kommuner. År 2013 började man också göra mätningar av mopedhjälm användningen i samtliga kommuner. Glädjande i årets mätning är att användningen bland vuxna har ökat så mycket som tre procentenheter. Det är långt kvar till det nationella målet på 70 procent, men ett tydligt steg i rätt riktning.

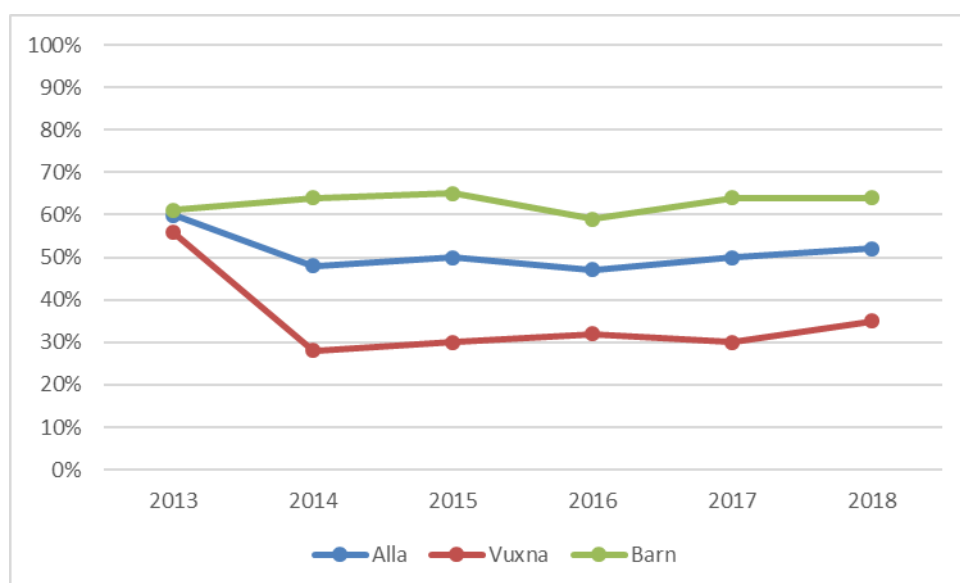
Politiker och tjänstemän i kommunerna, polisen och andra intresserade uppskattar att få tillgång till mätresultaten, även om observationerna ibland är få i mindre kommuner. Det är flera kommuner som framfört önskemål om att träffa andra kommuner för att diskutera mätresultaten och vad man ska göra för att förbättra dem. Den totala cykelhjälm användningen ökar över tid men i förhållande till det nationella målet går det för långsamt. För att öka användningen krävs en massiv insats för att påverka individer att börja använda hjälm. Den lag vi idag har kring cykelhjälm användning som omfattar barn under 15 år borde utvidgas och omfatta alla cyklister. I annat fall måste stora informations- och kunskaphöjande insatser vidtas för att öka den frivilliga cykelhjälm användningen.

Mopedhjälm användningen pendlar över åren mellan 96 procent och 98 procent. Det nationella målet är 99 procent och även här behöver en insats göras för att påverka individer att använda hjälm.

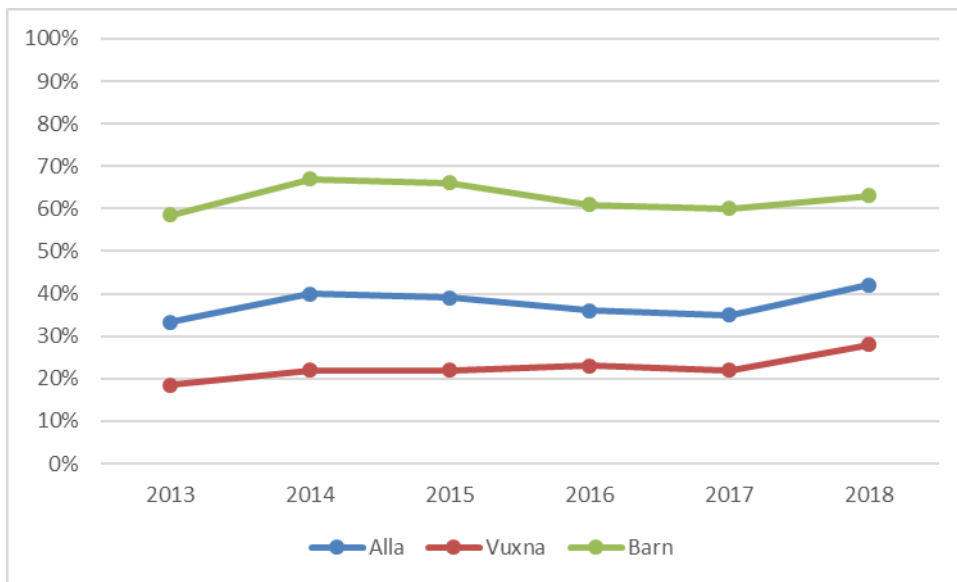
Bilaga 1 – Cykelhjälm användning i Sveriges län

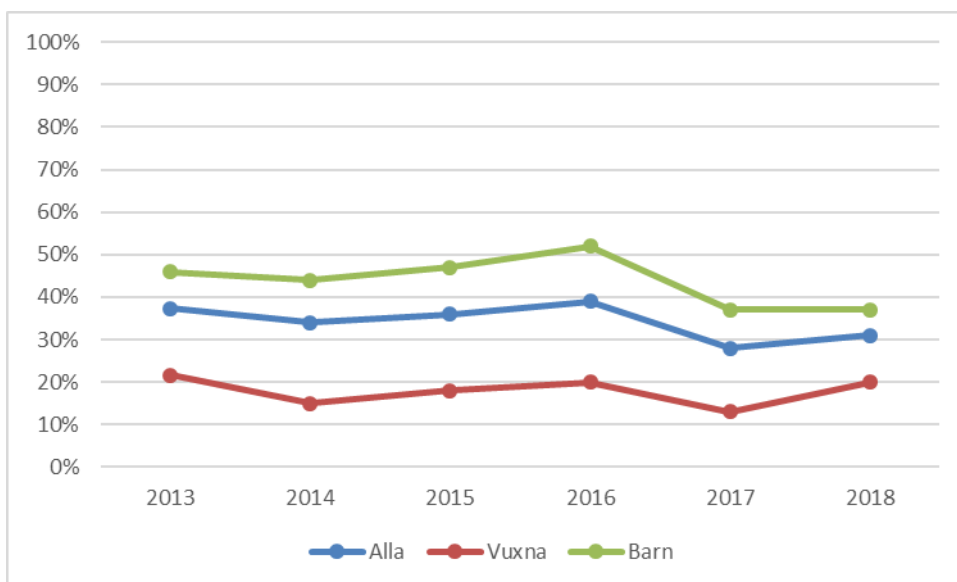
Figur 4. Cykelhjälm användningen i **Blekinge län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

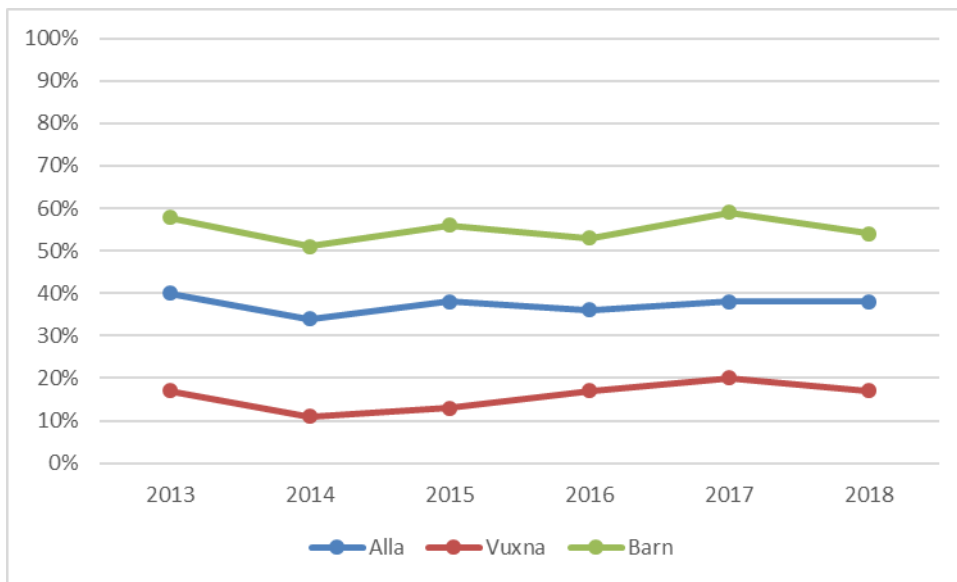
Figur 5. Cykelhjälm användningen i **Dalarnas län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

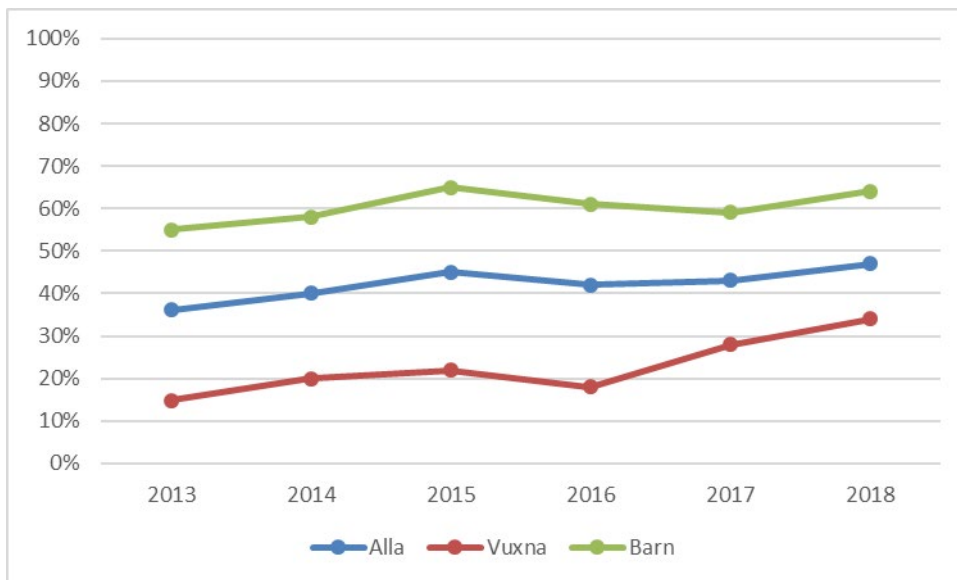
Figur 6. Cykelhjälsanvändningen i *Fyrbodalen (del av Västra Götalands län)* 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

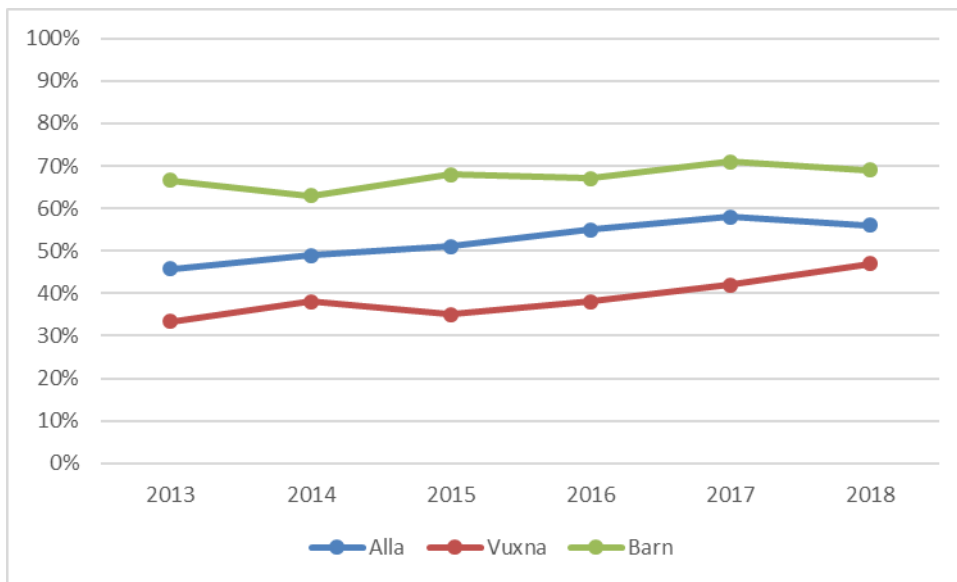
Figur 7. Cykelhjälsanvändningen i *Gotlands län* 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

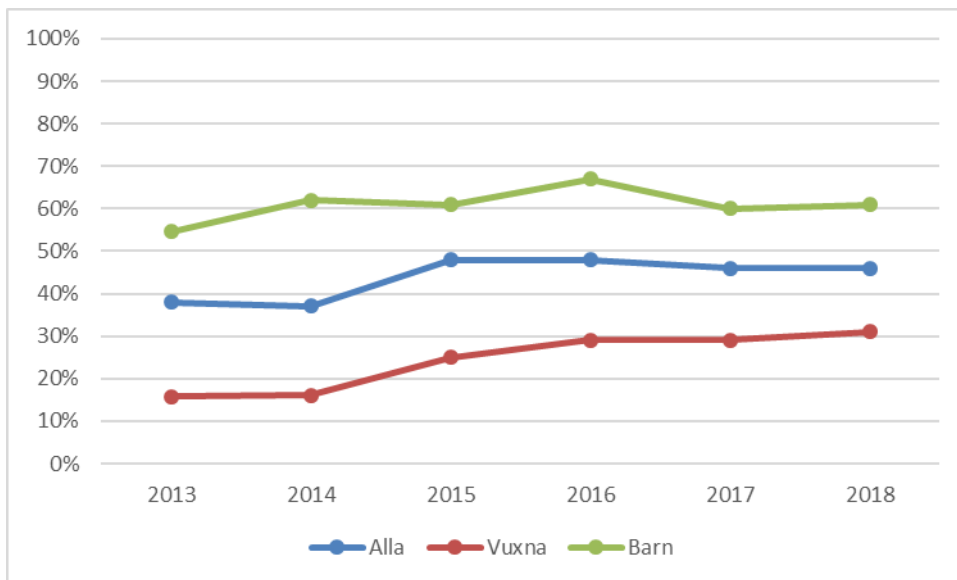
Figur 8. Cykelhjälm användningen i **Gävleborgs län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

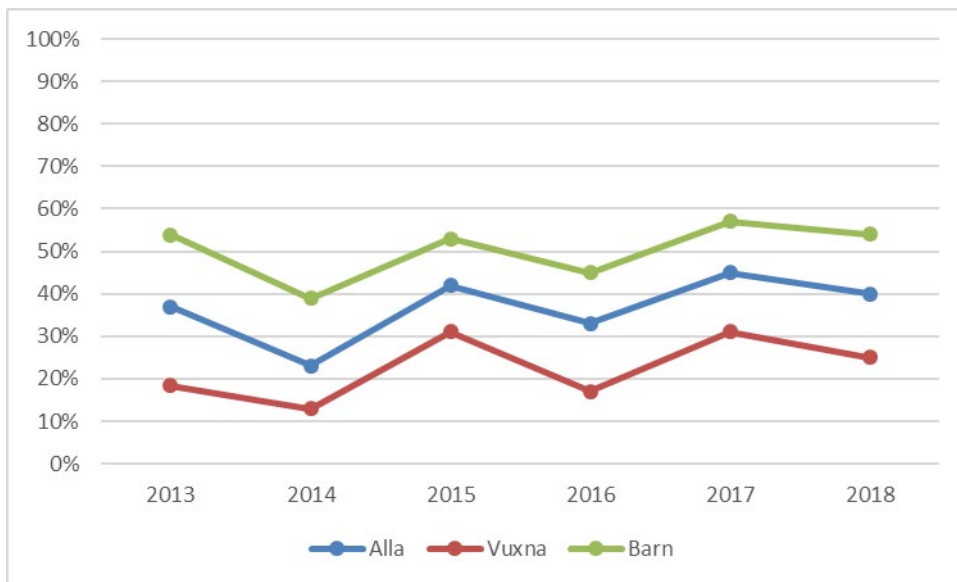
Figur 9. Cykelhjälm användningen i **Hallands län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

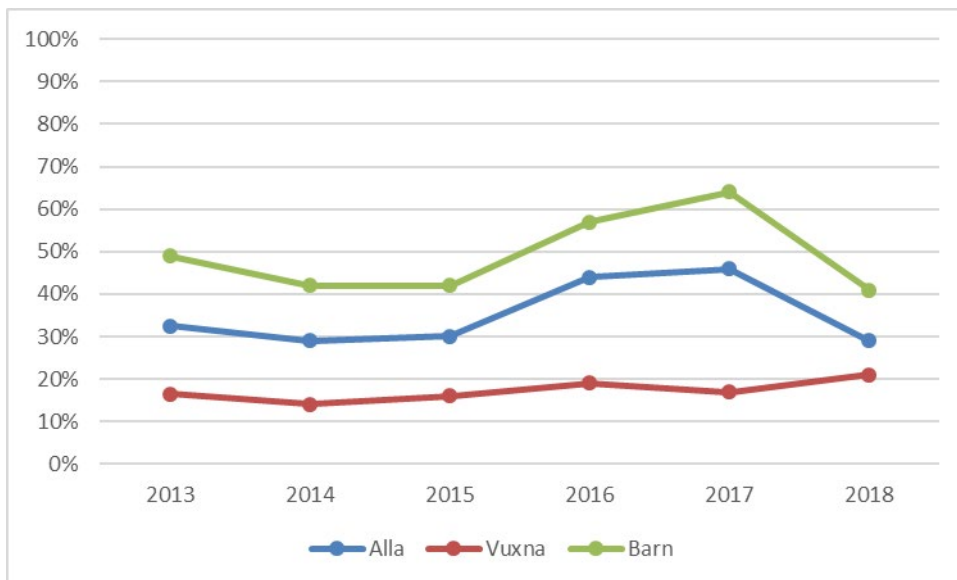
Figur 10. Cykelhjälm användningen i **Jämtlands län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

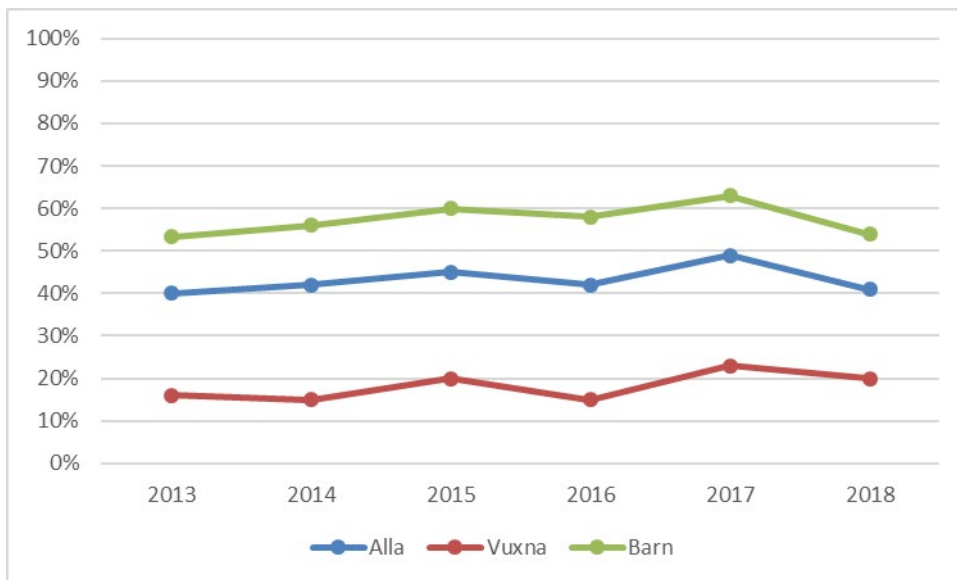
Figur 11. Cykelhjälm användningen i **Jönköpings län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

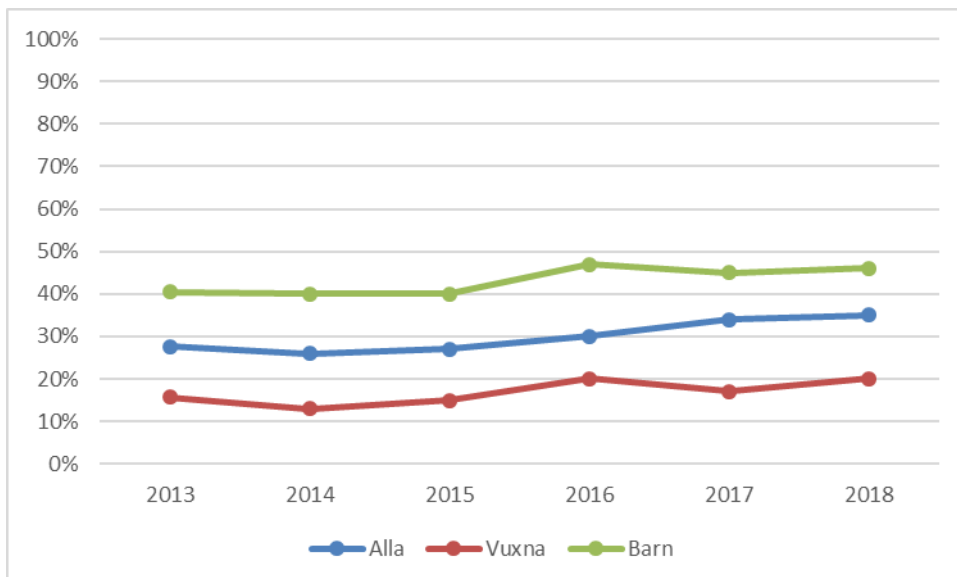
Figur 12. Cykelhjälm användningen i **Kalmar län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

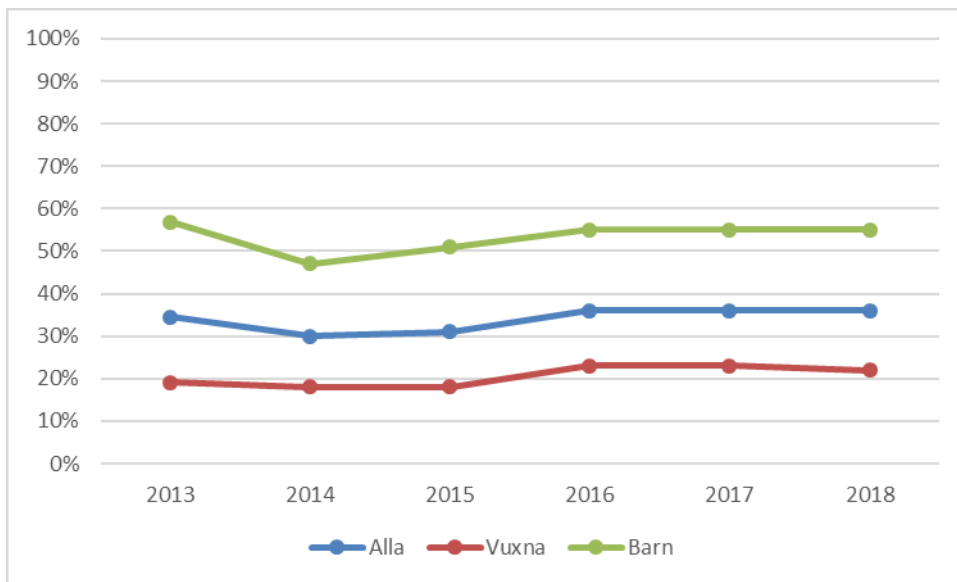
Figur 13. Cykelhjälm användningen i **Kronobergs län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

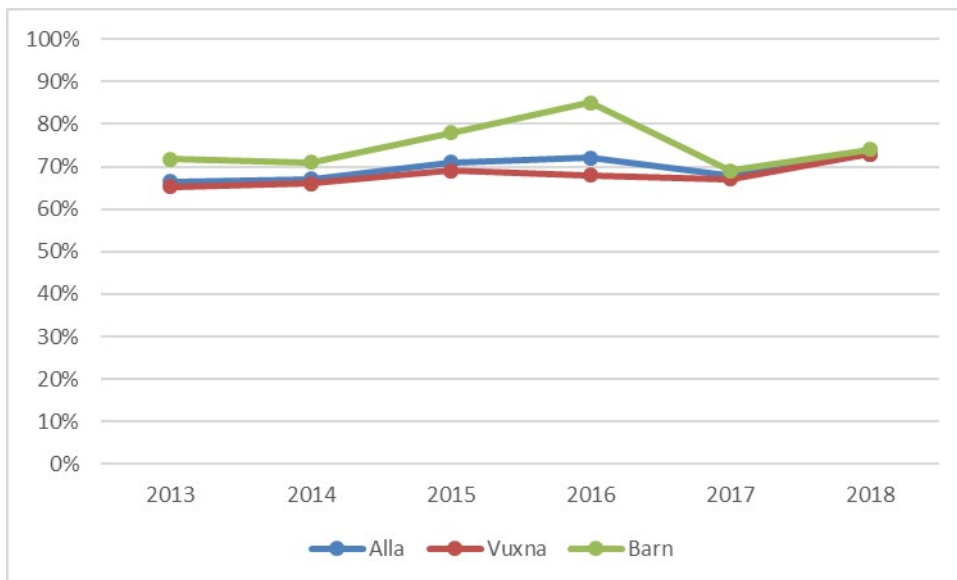
Figur 14. Cykelhjälmans användningen i **Norrbottens län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

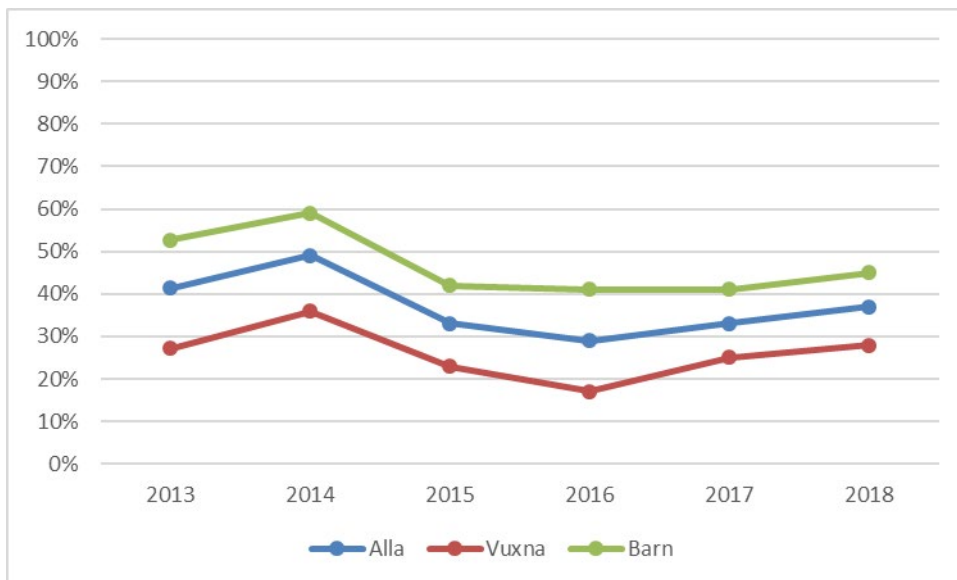
Figur 15. Cykelhjälmans användningen i **Skaraborg (del av Västra Götalands län)** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

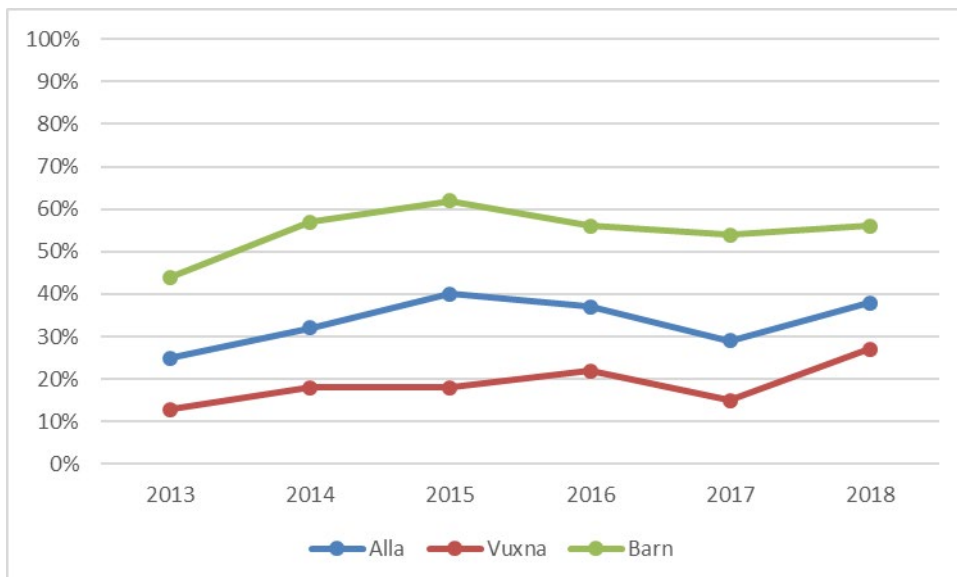
Figur 16. Cykelhjälm användningen i **Skåne län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

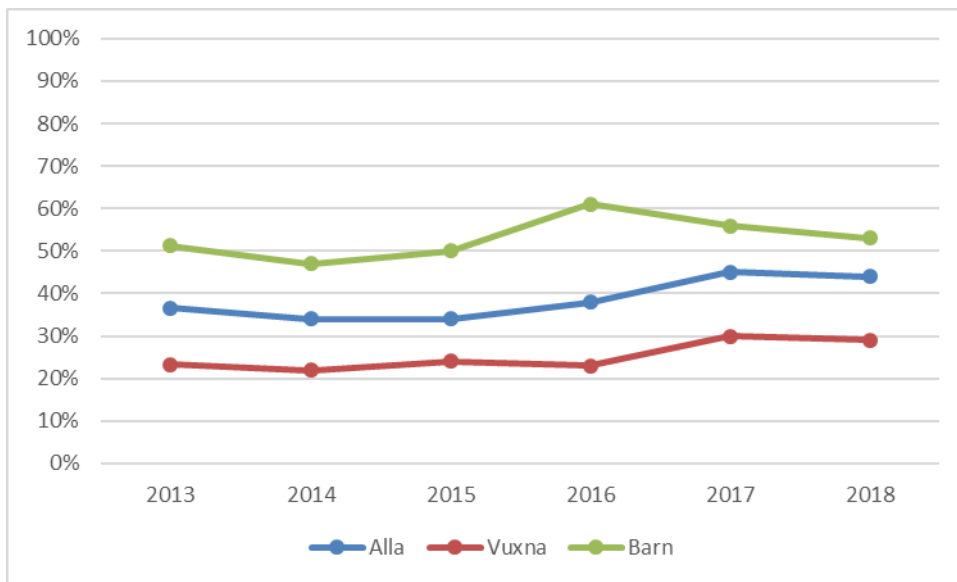
Figur 17. Cykelhjälm användningen i **Stockholms län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

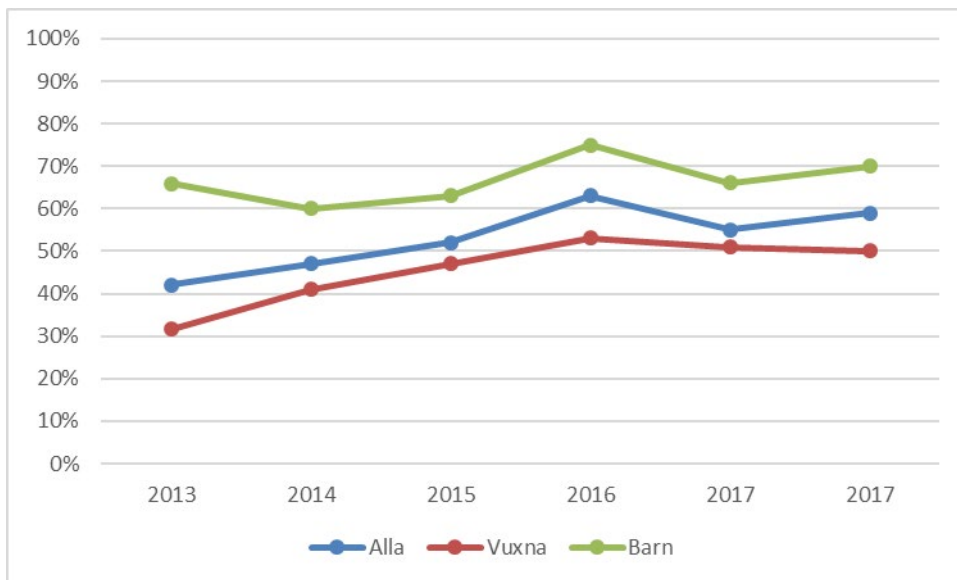
Figur 18. Cykelhjälm användningen i **Södermanlands län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

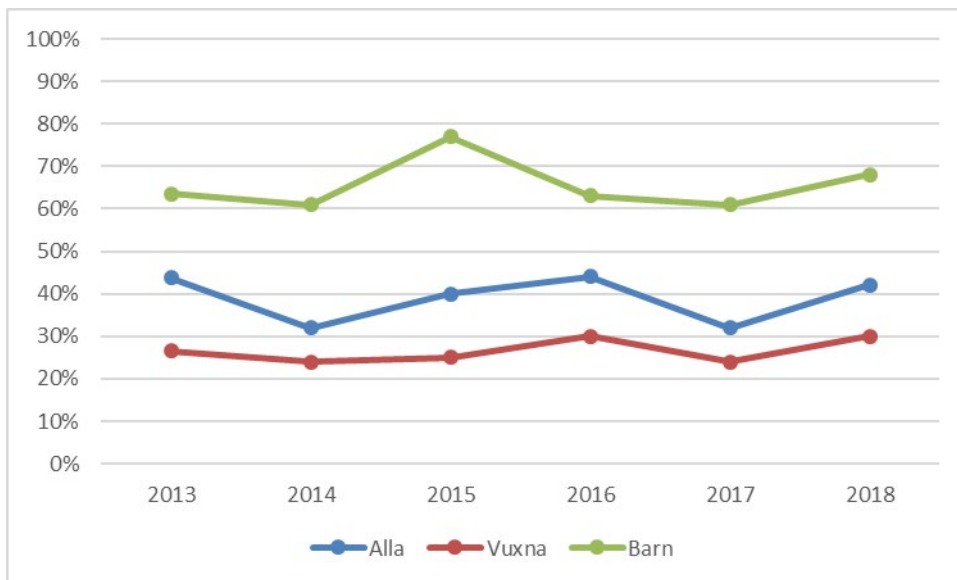
Figur 19. Cykelhjälm användningen i **Uppsala län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

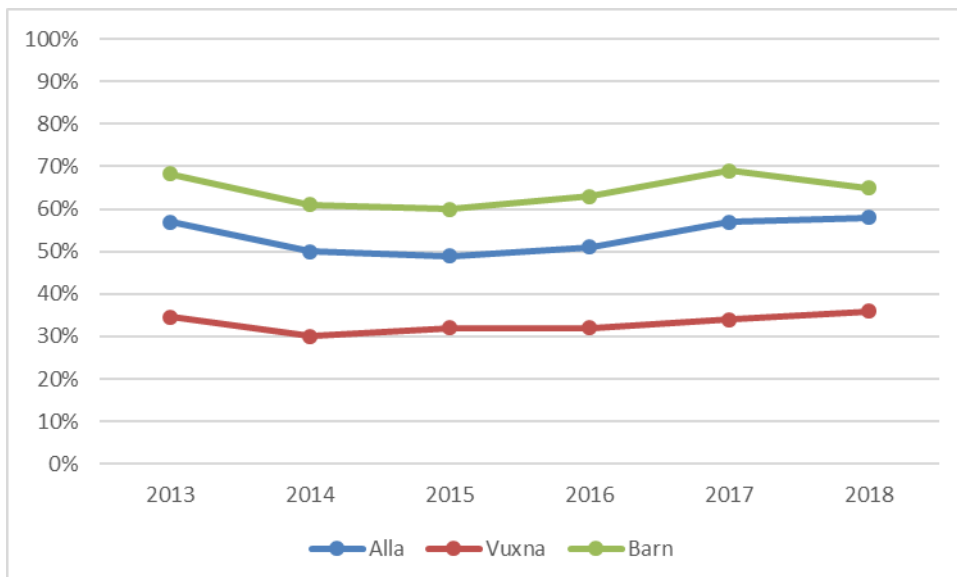
Figur 20. Cykelhjälm användningen i **Värmlands län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

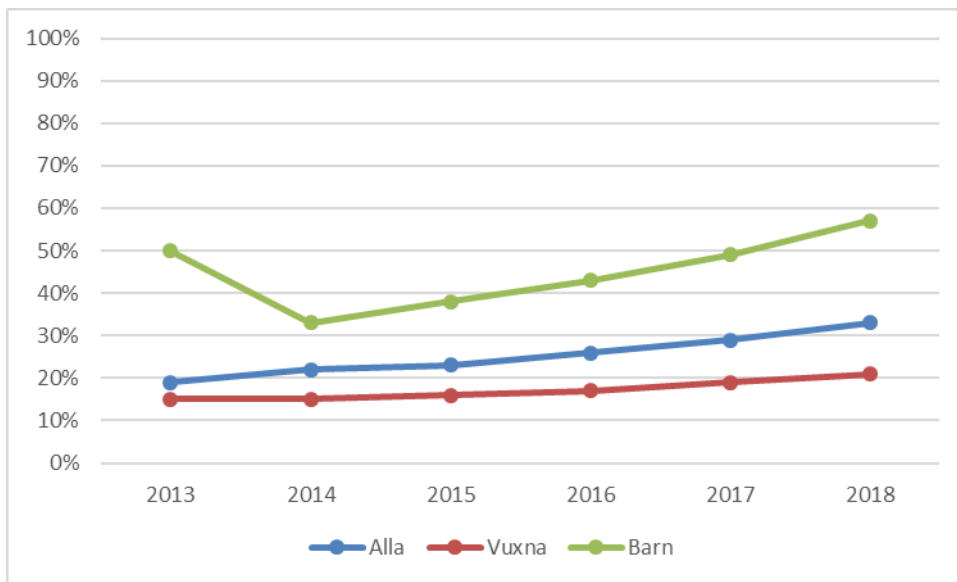
Figur 21. Cykelhjälm användningen i **Väst (del av Västra Götalands län)** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

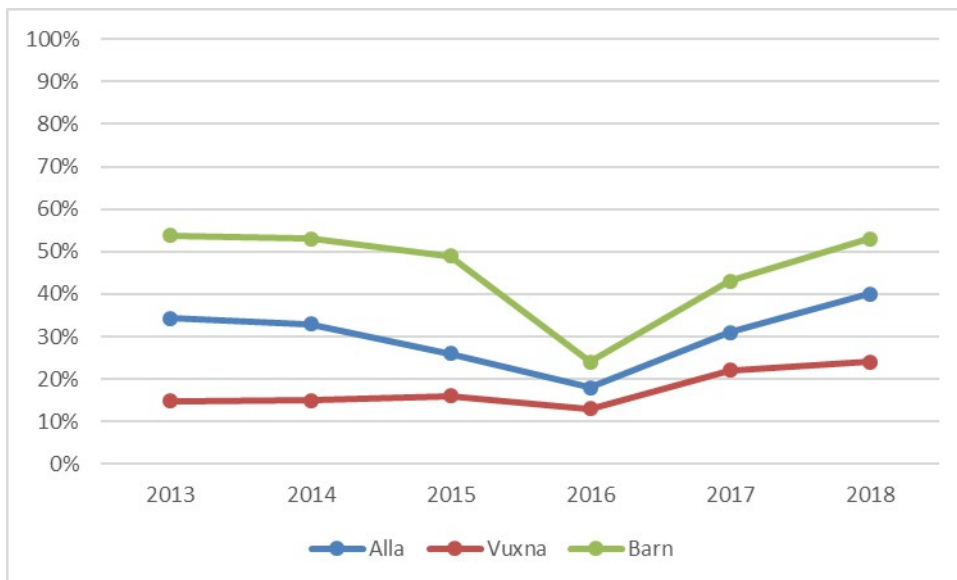
Figur 22. Cykelhjälm användningen i **Västerbottens län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

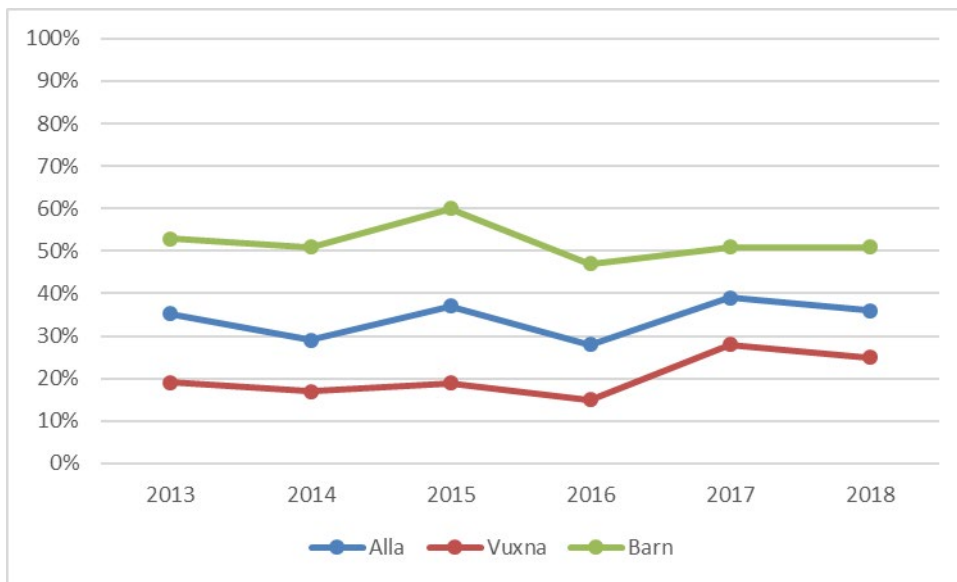
Figur 23. Cykelhjälm användningen i **Västernorrlands län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

Figur 24. Cykelhjälm användningen i **Västmanlands län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

Figur 25. Cykelhjälm användningen i **Örebro län** 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.

Figur 26. Cykelhjälm användningen i Östergötlands län 2013–2018, totalt och fördelat på vuxna och barn.